

วารสาร มหาจุฬาราชการ

Mahachula Academic Journal

ISSN (Print) : 2408 - 1078

ISSN (Online) : 2651 - 2440

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๖๔ Vol. 8 No. 1 January - April 2021

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

วารสาร มหาจุฬาราชการ Mahachula Academic Journal

ISSN : 2408 1078 (Print)

ISSN : 2651-2440 (Online)

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๖๔ Vol.8. No.1 January – April 2021

● วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬาราชการ เป็นวารสารวิชาการ ราย ๔ เดือน (ปีละ ๓ ฉบับ) คือ ฉบับที่ ๑ เดือน มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ ๒ เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ ๓ เดือน กันยายน-ธันวาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย ในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยแก่ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา พระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ในขอบข่ายเนื้อหา สาขาวิชาสังคมวิทยา ศิลปศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เปิดรับบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาราชการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
- ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย ๒ ท่านต่อ ๑ บทความ
- ทรัพย์สินและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทรัพย์สินของความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ วารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๒)

● **เจ้าของ**

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ห้อง ๓๐๕ เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ถ.พหลโยธิน ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘๐๐๐ ต่อ ๘๗๗๓, โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘๐๑๓

● **ที่ปรึกษาวารสารมหาจุฬารวิชาการ**

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์
พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระราชปริยัติมุนี, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระราชสุตาภรณ์, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
พระศรีสิทธิมุนี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์

● **บรรณาธิการ**

รองศาสตราจารย์ ดร. โกนิฐ์ ศรีทอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **หัวหน้ากองบรรณาธิการ**

นายสุญา ศิริธัญญ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **กองบรรณาธิการ :**

พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ พรหมเลิศ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมั่น	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.วีรชาติ นิมนองค์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
นายคะแนน ปาลิภัทรางกูร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นายสุภูฐาน สุตาจันทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารมหาวิทยาลัย (Peer Review)**

สาขาวิชา ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, ครุศาสตร์, มนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์

■ **ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร. พระราชปริยัติมุนี, รองศาสตราจารย์ ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

รองศาสตราจารย์ ดร.เวทย์ บรรณกรกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง

รองศาสตราจารย์รังษี สุทนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศุภษร

รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร สุขะใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เริงชัย หมั่นชนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระกาญจน์ กนกกมลเศ

■ **ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย**

ศาสตราจารย์ พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ

ราชบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา จันทรแก้ว

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชุดา หนูวิไล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สนธิ สัตโยภาส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.เสริมศรี ไชยสร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ สยาม คำปรีดา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ณ นคร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

(๕)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม
ดร.วีระชาติ นิมอนงค์
ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ
ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ

มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

● ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พิธีกรอักษร

พระมหาถาวร ถาวรเมธี, ดร.
นายศิลป์ชัย วงษ์จำนงค์
นายเอกลักษณ์ เทพวิจิตร
ดร.อรเนตร บุณนาค

พระมหาขวัญชัย ปุตุตวิเสโส
นายสุภูฐาน สุดาจันทร์
นางสาวสุจิตรา ชวดรัมย์
นางสาวสังเวียน พุเพื่อง

งานสมาชิก

นายสุภูฐาน สุดาจันทร์

ดร.อรเนตร บุณนาค

บันทึกข้อมูล

นายจิระศักดิ์ ธารสุขกระจำ

งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

นายณพดล เพ็ญประชุม

● นิติกร

นายธวัช แยมปัว

● ภาพ/ศิลปะ

พระมหาสุระศักดิ์ ธีรวโส

นายสมบุรณ์ เฟ่งพิศ

● ออกแบบปก

นายศักดิ์รพี พันพา

- จัดรูปเล่ม

นายสมบูรณ์ เฟ่งพิศ

- พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๕๕๕-๘๕๕๙ โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๕๔๕

- จำนวนที่ตีพิมพ์ ๓๐ เล่ม

วารสารมหาจุฬาริชาการ
เป็นสมาชิกเครือข่ายวารสารวิชาการ
ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (JSH)

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม – เมษายน ๒๕๖๔ ได้รวบรวมบทความวิชาการของผู้บริหาร คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย รวมถึงคณาจารย์ นิสิต นักศึกษาต่างสถาบันได้ส่งบทความทางวิชาการมาร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทำให้มีคณาจารย์ ได้มีโอกาสศึกษาพุทธธรรมและการนำไปประยุกต์ บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหลักคำสอนทางพระศาสนาอันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม ในฉบับนี้ กองบรรณาธิการและคณะทำงานฝ่ายประสานงานได้รับเกียรติจากผู้เขียนทั้งภายในและภายนอก ส่งบทความทางวิชาการ เพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน ๒๖ บทความ มี ๒ ภาค คือ ภาคภาษาไทย ๒๕ บทความ และ ภาคภาษาอังกฤษ ๑ บทความ ในบทความทั้งหมด แบ่งเป็นบทความวิชาการ ๕ บทความ บทความวิจัย ๒๑ บทความ ซึ่งรายละเอียดบทความต่าง ๆ กองบรรณาธิการ ได้กล่าวถึงเนื้อหาของแต่ละบทความโดยสรุปดังนี้

บทความวิชาการที่ ๑ เรื่อง “การพัฒนาทักษะการสอนของครูสอนสังคมศึกษา ตามหลักปฏิสัมพันธ์ ๔ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” โดย พระครูสมุห์หัตถพร ปิยธมโม, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศทำให้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิสรัปชัน (Disruption) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ส่งผลให้การศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัวด้วยเช่นกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถรู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจและประเทศชาติ และครูผู้สอนสังคมศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ครูสอนสังคมศึกษานอกจากจะเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชาสังคมศึกษาเป็นอย่างดีแล้ว ยังต้องพัฒนาศักยภาพของตนในด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านสังคมศึกษาอย่างรอบด้านทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งหากพิจารณาแล้ววิชาสังคมศึกษาเป็นสาขาหนึ่งที่มีสาระการเรียนรู้ ๕ สาระการเรียนรู้สัมพันธ์กับวิชาแกนและขอบข่ายเพิ่มเติมตามข้อเสนอของภาคีทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ การเงิน เศรษฐศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง ดังนั้น เพื่อให้ครูสอนสังคมศึกษามีศักยภาพ สามารถการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานตรงตามแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ ครูสอนสังคมศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์และกระตุ้นความสนใจของผู้สนใจศึกษาต่อสาขาวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นสาขาที่สำคัญสาขาหนึ่งอีกด้วย

บทความวิจัยที่ ๒ เรื่อง “การรับรู้ข้อมูลการสื่อสารในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี” โดย พระใบฎีกาสะอาด สุทธิญาโน ศ.ดร.เนลิยา บุรีภักดี ดร.สมนึก ชูปานกลีบ และ ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า (๑) การรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารของวัดทองนพคุณผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต และการใช้เครื่องขยายเสียงของวัด (๒) การรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนมีความสัมพันธ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ (๓) รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ องค์ประกอบ คือ (๑) ผู้ส่งสาร ควรเป็นเจ้าของวัดหรือพระสงฆ์ที่มีพรรษาสูงของวัด (๒) เนื้อหาสาระของสาร ควรเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนา (๓) ช่องทางการสื่อสาร ควรใช้สื่อด้านออนไลน์ ร่วมกับเครื่องขยายเสียงและการบอกกล่าว (Word of Mouth) (๔) ผู้รับสาร เป็นกลุ่มที่นิยมปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนา และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ดูแล ติดตาม พาเข้าร่วมกิจกรรมของวัด และ (๕) ปฏิกริยาตอบสนองกลับและการมีปฏิสัมพันธ์ เป็นหัวใจของการแสดงออกของการรับรู้ทางวัดจึงให้ความสำคัญกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมของวัดมาก และตลอดเวลาที่ปฏิบัติตามกิจกรรมของวัด พระภิกษุ สามเณร รวมทั้งคณะกรรมการวัดจึงต้องใส่ใจและมีสัมพันธภาพที่สร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมของวัดอย่างเป็นกันเองเหมือนญาติและมิตรสหาย ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้จะมาจากการวางแผนข้อตกลงร่วมกันก่อนปฏิบัติการเสมอ

บทความวิจัยที่ ๓ เรื่อง “การสืบทอดภูมิปัญญาชาดกผ่านวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น ของชาวพุทธในจังหวัดร้อยเอ็ด” โดย รศ.ดร.ประพันธ์ ศุภขร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาชาดกคือเรื่องราวการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ก่อนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เป็นภูมิปัญญาที่ประเทศไทยได้รับการสืบทอดมาจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ภูมิปัญญานี้ได้ผสมผสานอยู่ในวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของคนไทย พัฒนาจิต สร้างสรรค์สิ่งดีงาม ผสมผสานผู้คนให้มีเมตตา ก่อกำเนิดงานพุทธศิลป์เป็นมรดกชาติ จรรโลงความเป็นไทยที่สงบและแผ่แผ่ ปลุกฝังคุณธรรม ดำรงต้นแบบพระโพธิสัตว์อย่างมั่นคงตลอดมา การสืบทอดภูมิปัญญาชาดกของชาวพุทธในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการสืบทอดผ่านวิถีวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนรุ่นหนึ่ง โดยนำเวสสันดรชาดกมาสืบทอดผ่านงานบุญผะเหวดหรือประเพณีบุญเดือนสี่ จนเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่นของจังหวัด เกิดภูมิปัญญาด้านจิตรกรรมฝาผนัง ผ้าแต้มบุญผะเหวด

(๘)

งานแกะสลัก ปูนปั้นและวรรณกรรมด้านกาพย์กลอน ที่หล่อหลอมชีวิตจิตใจและลักษณะนิสัยของคนให้
เกื้อกูลและแบ่งปัน สร้างสังคมแห่งการให้ใจเมตตาและสังคมแห่งความสามัคคี การประยุกต์วิธีการสืบทอด
ภูมิปัญญาชาดกผ่านวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในสังคมไทยมี ๕ ด้าน คือ (๑) การประยุกต์ภูมิปัญญาด้าน
งานทากับงานสังคมสงเคราะห์และบุญประเพณีต่างๆ เพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจคนในสังคม
พหุวัฒนธรรม (๒) การประยุกต์ภูมิปัญญาด้านเคารพผู้สูงวัยกับคนรุ่นใหม่ (๓) การประยุกต์ภูมิปัญญาด้าน
ความซื่อสัตย์ต่อสามีกับสถาบันครอบครัวเพื่อเติมพลังรักระหว่างสามีภรรยาและบุตรธิดา (๔) การประยุกต์ภูมิปัญญาด้านความกตัญญูต่อบุพการีกับการทำหน้าที่ของบุตรธิดา (๕) การประยุกต์
ภูมิปัญญาด้านการศึกษากับเด็กวัยเรียนให้รักเรียน มีวินัย และเชื่อฟังครูอาจารย์

บทความวิชาการที่ ๔ เรื่อง “**พุทธวิธการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา
เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน**” โดย พระมหาสกุโล โกสโล (คมบาง) และ ผศ. ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน เพื่อตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งปัจจุบันประเทศไทยต้องการ
พัฒนาทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและต้องมีความยั่งยืนมีความเข้มแข็งเพื่อพัฒนาทั้งระดับภูมิภาคและ
นานาชาติ มนุษย์จึงไม่ควรที่จะหยุดการพัฒนาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยอาศัยหลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนาจะทำให้มนุษย์มีสติและสามารถพัฒนาตนเองและองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความวิชาการที่ ๕ เรื่อง “**แนวทางการพัฒนามากุฏสู่อุฏความสุขแท้ของคนในสังคมไทย**”
โดย พระราชปริยัติวิมล, ดร., รศ.ดร.โสวีย์ บำรุงภักดิ์ และ ดร.อุทัย กมลศิลป์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนาได้เสนอแนวทางการพัฒนามากุฏ
สู่อุฏความสุขแท้ ๓ แนวทาง คือ (๑) ชี้อธิเห็นโทษ (อาทีนวะ) ของกามด้วยการเปรียบกามเหมือนคน
ถือเพลิงหญาลูกโหลงเดินทวนลมและเหมือนหลุมถ่านเพลิงอันแรงกล้า (๒) ชี้อธิเห็นโทษ (นิสสรณะ)
จากกาม โดยชี้ให้เห็นว่ากามสุขเป็นสุขเทียม สุขไม่แท้ สุขเลอะเทอะ สุขหมกหมม สุขต่ำต้อย สุขมี
ค่าน้อย เป็นต้น และ (๓) ชี้อธิเห็นโทษ (นิสสรณปัญญา) คือปัญญาที่ค้นหาถ้อยคำเอาไว้ไม่อยู่

บทความวิจัยที่ ๖ เรื่อง “**การส่งเสริมจิตอาสาตามหลักของพระโพธิสัตว์**” โดย พระจเร
ธมมจิตโต (จันทร์บาง) และ รศ.ดร.มานพ นักการเรือน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัย
พบว่า การส่งเสริมจิตอาสา เป็นการสร้างจิตสำนึกของมนุษย์ตามความรู้สึกที่มีอยู่จริงให้เป็นจิตของ
การให้ การเสียสละ การช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยความสมัครใจ อิ่มใจ
ซาบซึ้งใจ ปิติสุข มีคุณค่า และพัฒนาจิตวิญญาณให้สูงขึ้น การมีจิตอาสาตามหลักของพระโพธิสัตว์มีความ

ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์หรือปัญหา รวมไปถึงการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ด้วยความเสียสละจากจิตใจที่บริสุทธิ์ ความสมัครใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน โดยยึดหลักพุทธธรรม ได้แก่ พรโตโมสะ โยนิโสมนสิการ ธรรมทาน และปิยวาจา และการวิเคราะห์คุณค่าการส่งเสริมจิตอาสา ตามหลักของพระโพธิสัตว์ พบว่า (๑) มีคุณค่าด้านการพัฒนาตนเอง เป็นการให้ความสำคัญในการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา (๒) มีคุณค่าด้านการพัฒนาสังคม ทำให้บุคคลมีความคิดขั้นสูง ช่วยยกระดับจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา มุ่งเน้นการให้แก่งสังคมมากกว่าการรับและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ และ (๓) มีคุณค่าด้านการบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นจิตอาสาที่ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ในรูปแบบต่าง ๆ

บทความวิจัยที่ ๗ เรื่อง “การสร้างความสำเร็จในชีวิตตามหลักอริยฐานธรรม” โดย พระบุญลัทธิ ปุณณนาโต (สุวรรณเดช) และ พระครูศรีปริยัติคุณากรณ์, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า (๑) ความสำเร็จในชีวิต หมายถึง การได้สิ่งที่ต้องการตามที่ตั้งไว้แล้วเกิดความสุข โดยใช้วิธีการ คือ การสร้างความสำเร็จตามหลักพุทธธรรม ตามกฎธรรมชาติ หลักและแนวทางในการ สร้างความสำเร็จ เช่น การค้นหาความเป็นตัวของตัวเองและอย่าจมอยู่กับความทุกข์ในอดีต (๒) หลักอริยฐานธรรม หมายถึง หลักธรรมที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้ ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ ๑) ปัญญาธิฐาน ๒) สัจจาธิฐาน ๓) จาคาธิฐาน และ ๔) อุปสมาธิฐาน โดยใช้วิธีการตามหลัก จักรธรรม ๔ คือ ๑) ปฏิรูปเทสวาสะ ๒) สัมปยุตตสังเสวะ ๓) อัตตสัมมาปณิธิ และ ๔) ปุพเพกตปุญญตา (๓) การวิเคราะห์คุณค่าการสร้างความสำเร็จในชีวิตตามหลักอริยฐานธรรม พบว่า ๑) มีคุณค่าในด้านการพัฒนามนุษย์ คือ จะทำให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการใช้ความคิด และเรียนรู้จนทำให้ เข้าใจในเหตุและผล ๒) มีคุณค่าในด้านการพัฒนาสังคม คือ ทำให้มีความสัมพันธ์และมีความสามัคคีกับ ผู้อื่น ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และ ๓) มีคุณค่าในด้านการพัฒนาจิตใจ คือ ทำให้มี จิตใจแน่วแน่ เมื่อตั้งใจจะทำอะไรแล้วก็จะทำจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ

บทความวิจัยที่ ๘ เรื่อง “การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ตามหลักการบำเพ็ญวิริยบารมี” โดย นายธนภุต ผลโกศล และ ดร.สมเกียรติ ไชยภูมิ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า (๑) การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้มีเป้าหมาย โดยการฝึกฝนพัฒนา ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีระเบียบวินัย อันจะเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จในชีวิตทั้งด้านการเรียน และ การงาน (๒) การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ตามหลักการบำเพ็ญวิริยบารมี หมายถึง ความขยัน ความหมั่นเพียร พยายามจะทำให้เยาวชนมีความตั้งใจทำจริง เห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ มีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ทำให้บรรลุเป้าหมายในชีวิตได้ หลักธรรมที่ส่งเสริมประกอบไปด้วย อิทธิบาท ๔ สัมมปปธาน ๔

(๑๐)

อินทรีย์ ๕ บารมี ๑๐ และ โพชฌงค์ ๗ และ (๓) ผลการวิเคราะห์คุณค่าการสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ตามหลัก การบำเพ็ญวิริยบารมี พบว่า (๑) คุณค่าด้านการสร้างชาติ คือ การทำให้ประเทศชาติที่เกิดความเจริญ ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (๒) คุณค่าด้านการบรรลุเป้าหมายในชีวิต คือ การทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมาย และ (๓) คุณค่าด้านการเป็นต้นแบบแก่เยาวชนรุ่นต่อไป คือ การประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีต่อเยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อที่จะเติบโตไปในโลกแห่งวิวัฒนาการและมีพุทธปัญญาที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ ในชีวิตประจำวัน

บทความวิจัยที่ ๙ เรื่อง “รูปแบบการอนุรักษ์ศาสนสถานของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างยั่งยืน” โดย พระมหาทองทวี ชินวิโส (กลิ่นหอมรีน) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาในการอนุรักษ์ศาสนสถานของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีปัญหา มากที่สุด ได้แก่ ด้านการบูรณปฏิสังขรณ์ ซึ่งพบใน ๔ วัด คือ วัดมเหยงคณ์ วัดภูเขาทอง วัดธรรมิกราช และวัดตึก รongลงมา ได้แก่ ด้านการสงวนรักษา พบใน ๒ วัด คือ วัดใหญ่ชัยมงคลและวัดมเหยงคณ์ และ ด้านการประยุกต์ใช้สอย พบใน ๒ วัด คือ วัดหน้าพระเมรุและวัดกษัตราธิราชวรวิหาร ในขณะที่ปัญหา ด้านการป้องกัน พบเฉพาะในวัดพุทไธศวรรย์ ตามลำดับ ส่วนการพัฒนากระบวนการในการอนุรักษ์ พุทธสถานของวัดในจังหวัดพระนครศรี อยุธยาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยการดูแลรักษา การมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ ความมั่นคง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รูปแบบในการอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างยั่งยืน หรือเรียกว่า LANTI โมเดลประกอบด้วย L = Legal Provisions, A = Attractions; Trajectory Buddhist Attractions, N = Networking Communities, T = Transparency, I = Integration

บทความวิจัยที่ ๑๐ เรื่อง “การพัฒนาคลังความรู้ออนไลน์เพื่ออนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง” โดย อาจารย์สุวรรณี ห้วยหงษ์ทอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า (๑) ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ในขอบเขตพื้นที่ที่ศึกษา สามารถจำแนกเนื้อหาที่ปรากฏได้เป็น ๓ หมวด ได้แก่ (๑) หมวดพุทธประวัติ (๒) หมวดชาดก (๓) หมวดสาวก (๒) คลังความรู้ออนไลน์เพื่ออนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ผลการประเมิน คุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย ๔.๓๓) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อมูลหมวดหมู่เนื้อหาที่นำ เสนอมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๓) รองลงมาคือ ความเป็นระเบียบและเรียบง่ายในการออกแบบ หน้าเว็บเพจ (ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐) และความง่ายในการใช้งานระบบและความสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูล (ค่าเฉลี่ย ๔.๔๗)

บทความวิจัยที่ ๑๑ เรื่อง “ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี” โดย นายเกรียงไกร ผาตไธสง และ ดร.ต้องลักษณ์

บุญธรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (๒) แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ตามการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ ๑) ด้านการปฏิบัติงานตามแผน ๒) ด้านการติดตามนิเทศงาน ๓) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ๔) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม อันประกอบด้วย ๑) การสร้างการรับรู้และการยอมรับ ๒) การสร้างครูและนักเรียนแกนนำ ๓) การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ๔) การกำหนดวิธีบรรลุนิเทศคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ตามลำดับ

บทความวิจัยที่ ๑๒ เรื่อง “การเปรียบเทียบเทคนิคการสอนแบบสะเต็ม-วอลดอร์ฟ กับหลักสูตร จี ปู ลิ สำหรับครูคณิตศาสตร์เพื่อการสอนข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้” โดย อาจารย์อัมรินทร์ อภิรักษ์มาศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า (๑) ครูสามารถใช้หลักสูตร จี ปู ลิ ร่วมกับการประยุกต์เทคนิคการสอนแบบสะเต็ม-วอลดอร์ฟในการสอน ข้ามกลุ่มสาระได้ และ (๒) นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งผลจากการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูคณิตศาสตร์ในการประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาการสอนข้ามกลุ่มสาระในรายวิชาต่าง ๆ ที่ไม่ใช่วิชาคณิตศาสตร์ได้

บทความวิจัยที่ ๑๓ เรื่อง “การพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุกเรื่อง การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑” โดย นายชมพูนุช บุญทศ ผศ.ดร.นพดล พรมณี และ ผศ.ดร.ธิปัตย์ โสติถิวรรณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า (๑) เกมคอมพิวเตอร์ มีประสิทธิภาพ ๘๒.๑๕/๘๑.๕๕ (๒) นักเรียนที่เรียนด้วยเกมคอมพิวเตอร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ (๓) นักเรียนที่เรียนด้วยเกมคอมพิวเตอร์มีความคงทนในการเรียนรู้นานขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทความวิจัยที่ ๑๔ เรื่อง “การพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการ ในการซื้อเครื่องประดับผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ในประเทศไทย” โดย นางสาวชลธิชา อยู่พวง และ รศ.ดร.วิจิต อ้วน วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การจัดการลูกค้าเชิงสัมพันธ์ภาพ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการบริการและผลการดำเนินงานการตลาดกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการบริการและสำคัญต่อความพึงพอใจ ความภักดีของลูกค้า และคุณภาพการบริการคุณค่าแบรนด์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการบริการ และผลการดำเนินงานการตลาด สามารถสะท้อน

(๑๒)

ความต้องการและความคาดหวังที่มีต่อแบรนด์ รวมถึงส่งผลต่อคุณภาพการบริการในธุรกิจออนไลน์และกลยุทธ์การจัดการลูกค้าเชิงสัมพันธ์ภาพ กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการ คุณค่าแบรนด์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจของลูกค้าและความภักดีของลูกค้า คุณภาพการบริการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานการตลาด และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อกลยุทธ์การจัดการลูกค้าเชิงสัมพันธ์ภาพ กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการ และคุณค่าแบรนด์ คุณภาพการบริการมีผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าสะท้อนถึงผลการดำเนินงานทางการตลาดในด้านประสิทธิภาพต่อลูกค้า

บทความวิจัยที่ ๑๕ เรื่อง **“การพัฒนาหลักสูตรค่ายภาษาอังกฤษสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษา”** โดย ดร.กานต์ยุภา ชุ่มสนธิ ผศ.ดร.ปริญญญา ทองสอน และ รศ.ดร.ฉลอง ทับศรีมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า (๑) หลักสูตรค่ายภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความเหมาะสมสอดคล้องอยู่ในระดับมาก (๒) ครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษามีความรู้ในการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๓) ครูผู้สอน ภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการอบรมค่ายภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก (๔) นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษในระดับ มาก

บทความวิจัยที่ ๑๖ เรื่อง **“การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้เรื่องเซลล์และโครงสร้างของเซลล์ เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑”** โดย นางสาวเกตุแก้ว ยิ่งยืนยง และ ดร.นฤมล เทพนวล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า (๑) แอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ มีคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๔ และมีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘ มีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๐.๖๗/๘๒.๔๔ (๒) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๓) ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๗.๕๐/๑๗.๔๐ และ (๔) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๐

บทความวิชาการที่ ๑๗ เรื่อง **“การส่งลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งพ้นจากราชการไปแล้วตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดย้อนหลัง”** โดย พ.ต.อ.ปริญญ อารัมเรืองกุล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตฯ มี ๒ ฉบับ ซึ่งกำหนดวิธีการ เงื่อนไข ทางวินัยกับเจ้าหน้าที่รัฐแตกต่างกัน โดยเฉพาะ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญ มีเจตนารมณ์ที่จะดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต จึงไม่อาจที่จะบรรลุเจตนารมณ์ได้ หากกฎหมายเฉพาะของหน่วยงานไม่มีบทบัญญัติรองรับให้ดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ที่พ้นหรือออกจากราชการ

ไปแล้ว หรือกำหนดระยะเวลา จึงเป็นช่องว่างของกฎหมายอย่างหนึ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐ กำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน มีหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ และความผาสุกของประชาชน กฎหมายจึงต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพหรือกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้และต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ดังนั้น ความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับหลักนิติธรรม จึงจำเป็นในการบังคับใช้และเป็นหลักสากลห้ามทำคำสั่งทางปกครองและกฎหมายทางปกครอง ให้มีผลย้อนหลังถือเป็น “หลักกฎหมายทั่วไป” ที่ฝ่ายปกครองต้องให้ความเคารพ

บทความวิจัยที่ ๑๘ เรื่อง **“ชุดชีวิตทัศนฝึกทักษะอาชีพ เรื่องการตัดผม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา”** โดย นางสาวกมลเนตร จิตรตรินิตย์ และ ผศ.ดร.ทศพร แสงสว่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า (๑) ชุดชีวิตทัศนฝึกทักษะอาชีพ เรื่องการตัดผม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๖ และมีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี ๔.๓๗ มีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๒.๕๐/๘๑.๓๓ (๒) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ และ (๓) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดชีวิตทัศนฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การตัดผมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๘๐ อยู่ในระดับมากที่สุด

บทความวิจัยที่ ๑๙ เรื่อง **“ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ”** โดย นางสาวปนัดดา นกแก้ว และ ดร.ชัยอนันต์ มั่นคง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า (๑) ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามการประเมินของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สอดคล้องกัน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับดีมาก ตามการประเมินของครูผู้สอน พิจารณาเป็นด้านพบว่า ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง ตามการประเมินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พิจารณาเป็นด้านพบว่า ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง และ (๒) แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ควรส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนสนใจให้รู้จักตนเอง พัฒนาทักษะความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเข้าสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักเรียนรู้ถึงการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพในสังคม มุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งความรู้ ทักษะ อารมณ์ ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง และรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ส่งเสริมการมีคุณธรรมความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งเป็นพื้นฐานของผู้ผู้นำ

(๑๔)

บทความวิจัยที่ ๒๐ เรื่อง “**บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การตัดต่อวิดีโอสำหรับ ผู้เรียนระดับปริญญาตรี**” โดย นายสุรพดิน ตรีขำ และ ผศ.ดร.ทศพร แสงสว่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า (๑) บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ สำหรับ ผู้เรียนระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ ๘๑.๒๕/๘๐.๕๖ (๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ ๑๔.๔๔ และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๘ ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ๑๖.๑๑ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๐๕ มีค่า t-test ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ ๔.๐๘ ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ (๓) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การตัดต่อวิดีโอ สำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๙๐ อยู่ในระดับมากที่สุด

บทความวิจัยที่ ๒๑ เรื่อง “**ผลกระทบของสินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นผลประกอบการของบริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง**” โดย นายธนาชัย แจ่มเปี่ยม และ รศ.ดร.จิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัยพบว่า สินทรัพย์หมุนเวียน มีผลกระทบต่ออัตราส่วนผลตอบแทนกำไร สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน มีผลกระทบต่ออัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และสินทรัพย์รวมมีผลกระทบต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น ส่วนหนี้สินหมุนเวียน มีผลกระทบต่ออัตราส่วนผลตอบแทนกำไร หนี้สินไม่หมุนเวียน มีผลกระทบต่ออัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และหนี้สินรวม มีผลกระทบต่ออัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง

บทความวิจัยที่ ๒๒ เรื่อง “**ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินที่มีต่อการวัดมูลค่าราคาตลาดของหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง**” โดย นางสาวภาณะพันธ์ เพ็ชรไพศาล และ ผศ.ดร.จิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพคล่องทางการเงิน ประกอบด้วย อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว ไม่มีผลกระทบต่ออัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น และอัตราส่วนราคาต่อยอดขายต่อหุ้น โดยอัตราส่วนทุนหมุนเวียน และอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว มีผลกระทบต่ออัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าหุ้นตามบัญชี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ด้านลูกหนี้การค้า ไม่มีผลกระทบต่ออัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้นและราคาตลาดต่อมูลค่าหุ้นตามบัญชี ในขณะที่ราคาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ มีผลกระทบต่ออัตราส่วนราคาต่อยอดขายต่อหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยด้านสินค้าคงเหลือ พบว่า อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ มีผลกระทบต่ออัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑ และด้านหนี้สิน

ประกอบด้วย อัตราการหมุนเวียนของเจ้าหนี้ ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการชำระหนี้ มีผลกระทบต่ออัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ และอัตราส่วนราคาต่อยอดขายต่อหุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑

บทความวิจัยที่ ๒๓ เรื่อง “รูปแบบการขับเคลื่อนบรรยากาศองค์การของอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมนโยบายการบริหารจัดการรวมอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน” โดย นางสาว พัทธนันท์ พัชรสวัสดิ์ และ ผศ.ดร.ดำรงค์ เบญจศิริ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษารองค์ประกอบบรรยากาศองค์การของอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมนโยบายการบริหารจัดการรวมอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศองค์การ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ๑. พบว่า ได้ร่างองค์ประกอบ ๑๗ องค์ประกอบ ๘๑ ตัวแปร ส่วนผลการสร้างรูปแบบการขับเคลื่อนบรรยากาศองค์การของอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมนโยบายการบริหารจัดการรวมอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน ๒. พบว่า มี ๑๐ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) การกระทำด้วยหลักสามัคคี (๒) การเพิ่มสัดส่วนนักเรียน และมีรูปภาพ (๓) การมีส่วนร่วมในความเสี่ยงและรางวัล (๔) ความเข้มแข็งของสถาบัน (๕) ความขัดแย้งและการร่วมมือ (๖) การเต็มใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน (๗) การทำงานตามระเบียบและการได้มาโดยชอบธรรม (๘) หน้าที่และระบบการให้รางวัล (๙) มาตรฐานความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และ (๑๐) การสนับสนุนให้รับผิดชอบต่อกฎเกณฑ์ และรูปแบบการขับเคลื่อนที่สร้างขึ้นมีค่าความเหมาะสมของเมตริกซ์ที่ .๖๔๓ และตัวแปรมีค่าน้ำหนักระหว่าง ๐.๓๕-๐.๗๑ และผลการประเมินและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๗ คน ๓. พบว่า ผลการประเมินในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

บทความวิจัยที่ ๒๔ เรื่อง “แบบจำลองการวางแผนการเกษียณอายุของนักกีฬาทีมชาติไทย” โดย นายชัยภูมิ อุดมมาลัย และ รศ.ดร.วิจิต อ้วน วิทาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองการวางแผนการเกษียณอายุของนักกีฬาทีมชาติไทย ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม สุขภาวะทางจิต และทักษะทางการเงิน โดยค้นพบว่าการสนับสนุนทางสังคม สุขภาวะทางจิต และทักษะทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการวางแผนการเกษียณอายุ และการวางแผนการเกษียณอายุมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะเกษียณอายุของนักกีฬาทีมชาติไทย และยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคม การสนับสนุนจากครอบครัว บุคคลใกล้ชิด หรือเพื่อน มีความสำคัญโดยตรงต่อการวางแผนเกษียณอายุ นักกีฬาที่มีการพัฒนาตนเอง จิตใจมีความพร้อม มีความภาคภูมิใจในตัวเอง เป็นผู้นำครอบครัวจะมีทัศนคติที่ดี มีสุขภาวะจิตที่ดี มีการควบคุมพฤติกรรมทางการเงินอย่างเหมาะสมทำให้มีความเชื่อมั่นที่จะดำเนินการวางแผนเกษียณอายุในรูปแบบการออม

(๑๖)

หรือการลงทุนทางการเงิน และการลงทุนทางธุรกิจที่เพียงพอต่อการต่อยอดทางอาชีพหลังการเลิก
เป็นนักกีฬาตามช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม ให้ประสบความสำเร็จและมีความสุข

บทความวิชาการที่ ๒๕ เรื่อง “สุนทรียทัศน์ทางพระพุทธศาสนาบนลวดลายผ้าทอของชาว
ไททรงดำ” โดย ดร.ชลพรรณรัตน์ ดิษบรรจง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า
สุนทรียทัศน์ทางพระพุทธศาสนาบนลวดลายผ้าทอของชาวไทยทรงดำ เป็นการแสดงออกถึงแนวคิด
เรื่องความมงคลที่มองถึงคุณค่าในเรื่องของความดี และความจริงตามที่ปรากฏอยู่บนลวดลายผ้าทอ
อันเป็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ซึ่งอิงอาศัยความงามอยู่กับหลักคุณค่า
ทางจริยธรรมใน ๒ ระดับ

Research Article I “A Study of English Teaching Methods by Total Physical
Response and Storytelling towards English Listening, Speaking and Writing Skills
of Students in the Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University” By Asst.Prof.Dr.Veerakarn Kanokkamalade Mahachulalongkornrajavidyalaya
University The author proposed That: The result of research was found that most of
students are monks; it is equal to 47.85 percent; foreign students; equal to 51.08
percent; aged between 26-30; equal to 43.55 percent; 1-5 rainy retreats (vassa); equal
to 62.50 percent; general education of Senior High School or equivalence; equal to
91.94; Dhamma Studies 3; equal to 58.06; non-Pali Studies; equal to 34.57 percent.

เนื้อหาของบทความเหล่านี้ เป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับจากคณาจารย์ รวมทั้ง
นิสิตและนักศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษาทั้งภายในและภายนอก ล้วนให้มุมมองในมิติทางด้านศาสนา
และปรัชญา รวมทั้งพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ในสาขาวิชาสหวิทยาการ ด้านมนุษย
ศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้ง

สำหรับรายละเอียดบทความทั้งหมดเหล่านี้ ผู้ใคร่ต่อการศึกษาเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้จาก
บทความดังกล่าว ในวารสารฉบับนี้ และพบกันอีกในวารสารมหาจุฬาวិชาการ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม
– สิงหาคม ๒๕๖๔

(รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง)

บรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาวิชาการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(๖)
การพัฒนาทักษะการสอนของครูสอนสังคมศึกษาตามหลักปฏิสัมพันธ์ ๔ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พระครูสมุห์หัตถพร ปิยธมโม, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย	๑
การรับรู้ข้อมูลการสื่อสารในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา ของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี พระใบฎีกาสะอาด สุทธิญาณ, ศ.ดร.เฉลียว บุรีภักดิ์, ดร.สมนึก ชูปานกลีบ, ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบุลย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	๑๕
การสืบทอดภูมิปัญญาชาดกผ่านวิถีวัฒนธรรมของชาวพุทธในจังหวัดร้อยเอ็ด รศ.ดร.ประพันธ์ ศุภษร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๓๒
พุทธวิธีกาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา พระมหาสกุล โกสโล (คมบาง), ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์	๔๗
แนวทางการพัฒนากามสุขสู่ความสุขแท้ของคนในสังคมไทย พระราชปรียัติวิมล, ดร., รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, ดร.อุทัย กมลศิลป์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด	๕๗
การส่งเสริมจิตอาสาตามหลักของพระโพธิสัตว์ พระจเร ธมฺมจิตโต (จันทร์บาง), รศ.ดร.มานพ นักการเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	๗๑
การสร้างความสำเร็จในชีวิตตามหลักอริยฐานธรรม พระบุญลัทธิ ปุณณวนโต (สุวรรณเดช), พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	๘๔

(๑๘)

การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ตามหลักการบำเพ็ญวิริยบารมี	๙๖
นายธนกฤต ผลโกศล ดร.สมเกียรติ ไชยภูมิ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	
รูปแบบการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างยั่งยืน	๑๐๙
พระมหาทองทวี ชินวิโส (กลั่นหอมรีน) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
การพัฒนาคลังความรู้ออนไลน์เพื่ออนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง	๑๒๗
อาจารย์สุวรรณี ห้วยหงษ์ทอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม	
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี	๑๔๒
นายเกรียงไกร ผาดไธสง, ดร.ต้องลักษณ์ บุญธรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	
การเปรียบเทียบเทคนิคการสอนแบบสะเต็ม-วอลดอร์ฟ กับหลักสูตร จิ ปุ ลิ	
สำหรับครูคณิตศาสตร์เพื่อการสอนข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้	๑๕๗
อาจารย์อัมรินทร์ อภิรักษ์มาศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	
การพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์ด้วยการเรียนรู้เชิงรุก	
เรื่อง การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	๑๗๑
นางชมพูนุช บุญทศ, ผศ.ดร.นพดล พรามณี, ผศ.ดร.ธิปไตย โสถถิวรรณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	
การพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการ	
ในการซื้อเครื่องประดับผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ในประเทศไทย	๑๘๗
นางสาวชลธิชา อยู่พวง, รศ.ดร.วิจิต อุอ้าน มหาวิทยาลัยศรีปทุม	

(๑๙)

- การพัฒนาหลักสูตรค่ายภาษาอังกฤษสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษา ๒๐๖
ดร.กานต์ยุภา ชุ่มสนิท, ผศ.ดร.ปริญญา ทองสอน, รศ.ดร. ฉลอง ทับศรี
มหาวิทยาลัยบูรพา
- การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ เรื่องเซลล์และโครงสร้างของเซลล์
เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ๒๑๙
นางสาวเกตุแก้ว ยิ่งยืนยง, ดร.นฤมล เทพนวล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- การส่งลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ : ซึ่งพ้นจากราชการไปแล้ว
ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดย้อนหลัง ๒๓๒
พ.ต.อ.ปริญ อร่ามเรืองกุล
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- ชุดวิดิทัศน์ฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การตัดผม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ๒๕๒
นางสาวกมลเนตร จิตรตรีนิตย์, ผศ.ดร.ทศพร แสงสว่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
จังหวัดสมุทรปราการ ๒๖๓
นางสาวปนัดดา นกแก้ว, ดร.ชัยอนันต์ มั่นคง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย
เรื่อง การตัดต่อวิดิทัศน์สำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี ๒๗๙
นายสุรพดิน ตรีขำ, ผศ.ดร.ทศพร แสงสว่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ผลกระทบของสินทรัพย์และหนี้สินที่เป็นผลประกอบการของบริษัทที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ๒๙๒
นายธนาชัย แจ่มเปี่ยม, รศ.ดร.จิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

(๒๐)

ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินที่มีต่อการวัดมูลค่าราคาตลาดของหุ้น

ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย:

กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

๓๑๖

นางสาวภาณุพันธ์ เพ็ชรไพศาล, ผศ.ดร.จิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รูปแบบการขับเคลื่อนบรรยากาศองค์การของอาชีวศึกษาเอกชน

เพื่อส่งเสริมนโยบายการบริหารการจัดการรวมอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน

๓๓๖

นางสาวพัชณันท์ พิชรสวัสดิ์, ผศ.ดร.ดำรงค์ เบญจศิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบจำลองการวางแผนการเกษียณอายุของนักกีฬาทีมชาติไทย

๓๕๐

นายชัยภูมิ อุดมมัลย์, รศ.ดร.วิจิต อุ๋อัน

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สุนทรียทัศน์ทางพระพุทธศาสนาบนลวดลายผ้าทอของชาวไททรงดำ

๓๖๘

ดร.ชลพรรณรัตน์ ดิษบรรจง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

A Study of English Teaching Methods by Total Physical

Response and Storytelling towards English Listening, Speaking

and Writing Skills of Students in the Faculty of Humanities,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

380

Veerakarn Kanokkamalade

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ภาคผนวก

- คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

๓๘๗

- แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

๔๐๐

- กระบวนการจัดทำวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

๔๐๑

- หลักเกณฑ์ในการตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

๔๐๒

- ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

๔๐๓

การพัฒนาทักษะการสอนของครูสอนสังคมศึกษา
ตามหลักปฏิสัมพันธ์ ๔ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
The development of teaching skills of social studies teachers
according for the reconstruction principle 4 in Theravada Buddhism

พระครูสมุห์หัตถพร ปิยธมโม

PhrakrusamuHattaporn Piyadhammo

คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, ประเทศไทย

Email: chalermphong239@gmail.com

Received : August 20, 2020

Revised : March 18, 2021

Accepted : April 1, 2021

บทคัดย่อ

สถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศทำให้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล (Disruption) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ส่งผลให้การเรียนรู้จำเป็นต้องมีการปรับตัวด้วยเช่นกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถรู้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจและประเทศชาติ และครูผู้สอนสังคมศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ครูสอนสังคมศึกษานอกจากจะเข้าใจในเนื้อหาสาระของวิชาสังคมศึกษาเป็นอย่างดีแล้ว ยังต้องพัฒนาศักยภาพของตนในด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านสังคมศึกษาอย่างรอบด้านทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งหากพิจารณาแล้ววิชาสังคมศึกษาเป็นสาขาหนึ่งที่มีสาระการเรียนรู้ ๕ สาระการเรียนรู้สัมพันธ์กับวิชาแกนและขอบข่ายเพิ่มเติมตามข้อเสนอของภาคีทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ การเงิน เศรษฐศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง ดังนั้น เพื่อให้ครูสอนสังคมศึกษามีศักยภาพ สามารถการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและได้มาตรฐานตรงตามแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ ครูสอนสังคมศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกระตุ้นความสนใจของผู้สนใจศึกษาต่อสาขาวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นสาขาที่สำคัญสาขาหนึ่งอีกด้วย

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการสอน; ครู; สังคมศึกษา; ปฏิสัมพันธ์ ๔;

พระพุทธศาสนาเถรวาท

Abstract

Economic, Social and Technological Situations both inside and outside the country are causing rapidly changing economic, political and social in disruption era hence education have to improve also. Education is the important factor in the human development to develop social, economic and country. The social studies teachers have to realize of the need for capacity improvement in the understanding social changing situation, social studies knowledge, teaching capacity and subject matter. The social studies course is the one of the five Learning courses that relate to the core course and additional course as the proposal of the 21st Century Skills Member, including finance, economics and civic duty. Therefore, the social studies teachers are the key factor to improve the student achievement and quality of good characteristic. And also to promote the social studies course.

Keywords: Development of teaching skills; Teachers;
Social Studies; Principle 4; Theravada Buddhism

บทนำ

คำว่า “ครู” ตรงกับภาษาบาลีว่า **ครุ** วิเคราะห์ได้ว่า **ครติ** สิ้นจติ สสเสสุ สิ้นเหนติ แปลว่า **ผู้หลังไหลความรักไปในหมู่มิชิย**^๑ ดังนั้น ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสอนให้นักเรียนได้คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณมีความเห็นที่ถูกต้อง ครูเป็นบุคคลที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการศึกษา ฉะนั้น ครูต้องเป็นบุคคลที่เป็นตัวอย่างเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิษย์ ลักษณะครูที่ดีนั้นควรมีลักษณะ ๓ ประการ คือ มีปัญญา ความดี และความสามารถ ซึ่งลักษณะ ๓ ประการข้างต้นนั้น อธิบายได้ว่า **ปัญญา** หมายถึง ความรู้ทั่ว, ปรีชาหยั่งรู้เหตุผล, ความรู้เข้าใจชัดเจน, ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ ดำเนินการทำให้ลุล่วง ล่วงพ้นปัญหา^๒ ตรงกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทานแก่ครูอาวุโสว่า^๓ “**ปัญญา** คือ ความรู้ที่ดีประกอบด้วยหลักวิชาอันถูกต้อง ที่แน่นแฟ้น

^๑ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดวิเคราะห์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสียงเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐.

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓๑.

^๓ กรมวิชาการ, **ประทีปแห่งการศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐.

กระจ่างแจ้งในใจ รวมทั้งความฉลาดที่จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนกิจที่จะทำ คำที่จะพูดทุกอย่างได้ โดยถูกต้อง ด้วยเหตุผลอย่างหนึ่ง” ^๕ คือ ลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการ นำปรารถนา นำพอใจ ใช้ในความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่างแล้วแต่กรณี คือ ตรงข้ามกับชั่ว^๖ ตรงกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชว่า “**ความดี** คือ ความสุจริต ความเมตตา กรุณา เห็นใจ และปรารถนาดีต่อผู้อื่นโดยเสมอหน้า”^๗ ความสามารถ หมายถึง คุณสมบัติที่จะทำได้ โดยเฉพาะทางความรู้หรือความชำนาญเป็นต้น^๘ ตรงกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชว่า “...อีกอย่างหนึ่ง **ความสามารถ** ที่จะเผื่อแผ่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล ความเป็นครูมีอยู่แล้ว ย่อมฉายออกให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย ผู้ที่มีความเป็นครูสมบูรณ์ในตัวนอกจากจะมีความดีด้วยตนเองแล้ว ยังจะช่วยให้ทุกคนที่มีโอกาสเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบรรลุถึงความดีของความเจริญไปด้วย”^๙ ภารกิจสำคัญของการศึกษา ได้แก่ การช่วยให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ถูกต้อง รู้จักมองสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นและสามารถจัดการกับสิ่งเหล่านั้นตามที่ควรจะเป็น ให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนและแก่สังคม^{๑๐} ซึ่งการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถเอาความรู้ ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน จุดมุ่งหมายสำคัญของ รายวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองดีของประเทศ อันเป็นรากฐานของพลโลกต่อไป^{๑๑} ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในวงการศึกษ เพราะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและโลก นอกจากนั้นยังเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการสร้างบัณฑิตอย่างมาก บัณฑิตจะมีความคิดที่ดี มีวิธีการวิเคราะห์อย่างถูกต้องและมีระเบียบในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพเชิงวิชาการ เชิงวิชาชีพ ซึ่งควรได้รับการปลูกฝังอบรมจาก

^๕ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://https://dictionary.apps.royin.go.th/> [๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓].

^๖ อ้างแล้ว, หน้า ๑๐.

^๗ อ้างแล้ว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://https://dictionary.apps.royin.go.th/> [๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓].

^๘ อ้างแล้ว, หน้า ๑๐.

^๙ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐.

^{๑๐} วิภาวรรณ พินลา, “แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑”, **วารสารปาริชาติ**, ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐): ๑๖.

ครูผู้สอน และบุคลิกภาพของครูย่อมส่งผลไปสู่บัณฑิตดังคำกล่าวของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ที่ว่า “**อย่ากรู้ว่าตัวครูเป็นฉันทใด จงดูได้จากศิษย์ที่สอนมา**”^{๑๐} ครูจึงเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่บุคคลในวิชาชีพนี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาโดยเฉพาะเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถเลือกวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ครูต้องมีการฝึกฝนด้านการสอนอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การที่ครูสามารถปฏิบัติงานการสอนได้ดีขึ้นอยู่กับความสามารถในการผสมผสานศาสตร์ว่าด้วยการสอนกับศิลปะของการสอนเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการสอนสูงสุด^{๑๑}

ดังนั้น เพื่อให้ครูสอนสังคมศึกษามีความรู้ในด้านการสอน มีความเชี่ยวชาญในทักษะการสอน บูรณาการกับหลักพุทธธรรม และเพื่อเป็นการฝึกตนเองให้มีประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ในรอบด้าน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่นั้นบูรณาการกับหลักพุทธธรรม สามารถจัดการจัดการเรียนการสอนตามหลักปฏิสัมพันธ์ ๔ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะทางวิชาสังคมศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะ

๑. ความหมายของทักษะ

แม้ว่าผู้สอนแต่ละคนจะมีทักษะ เทคนิคและการสอนเฉพาะของตน ซึ่งอาจเป็นทักษะทางด้านร่างกาย สติปัญญาและสังคม เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ การฝึกฝน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน อาทิเช่น

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ระบุว่า ทักษะ หมายถึง ความชำนาญมาจากภาษาอังกฤษว่า Skill^{๑๒}

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย อ้างถึงใน จินดารัตน์ โพธิ์นอก ได้ขยายความของคำว่าทักษะ ไว้ว่า ทักษะ หมายถึง ความชำนาญ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Skill นอกจากนี้ คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ยังได้ขยายความของคำว่า ทักษะ (Skill) มากขึ้นว่าหมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือการกระทำบ่อย ๆ เช่น

^{๑๐} ม.ล.ปิ่น มาลากุล, อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **เส้นทางครูมืออาชีพสำหรับครูผู้ช่วย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐-๑๔.

^{๑๑} พระมหาดาวร ดาวรเมธี (ภูผาแดงทอง), “คุณสมบัติของครูผู้สอนตามแนวพุทธธรรม”, **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓) : ๒๗๕.

^{๑๒} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.royin.go.th/dictionary/> [๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓].

ครูมีทักษะการใช้คำถาม การนำเข้าสู่บทเรียน การใช้สื่อการสอน นักเรียนมีทักษะ การฟัง พูด อ่าน เขียน การคิดคำนวณ หรือทักษะทางสังคม ทักษะที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยรวมแล้วประกอบด้วย สมรรถนะทักษะ (hard skill) และจรรยาบรรณ [จะ-ระ-นะ] (soft skill) บุคคลที่มีจรรยาบรรณจะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้ดี ส่วนบุคคลที่มีสมรรถนะจะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้เก่ง

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้ระบุถึงทักษะไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ได้อย่างดีและปฏิบัติงานบางอย่างได้เป็นอย่างดี ซึ่งการจะมีทักษะนั้นจะต้องมีการฝึกทักษะ (Train) และมีประสบการณ์ คำว่าทักษะ (Skill) และสมรรถนะ/สมรรถภาพ (Competency) สามารถใช้สลับกันได้ (Interchangeable) การมีทักษะจะต้องมีความสามารถ (Abilities) ที่เชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เรียกว่า มี Mastery เช่น ถ้านักเรียนมีทักษะการแสวงหาข้อมูลโดยทางอินเทอร์เน็ต นักเรียนผู้นั้นต้องมีความสามารถในการใช้เมาส์ (Mouse) ให้เป็น และจะต้องรู้จักเลือกหัวข้อที่จะค้นหาและเลือกรายการต่าง ๆ ที่มีในคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ลักษณะสำคัญของทักษะ มีดังนี้

๑) ทักษะเป็นกระบวนการที่มีทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และปัญญา หรือกระบวนการทางร่างกาย อย่างใดอย่างหนึ่ง (Physical, Emotional, and Intellectual Process)

๒) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ ทักษะคิด และค่านิยม คือ ภายในทักษะมีความรู้และมีเรื่องของค่านิยมประกอบด้วย ดังนั้น เรื่องของความรู้ทักษะและทัศนคติจึงมีส่วนเชื่อมโยงและ สัมพันธ์กัน

๓) ทักษะต้องมีความรู้ความชำนาญ

๔) ทักษะมีการลงมือปฏิบัติทั้งการใช้สมองและการใช้มือ (Mental corporation and manual operation)

๕) ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองอย่างอัตโนมัติ แต่จะพัฒนาหรือทำให้เกิดขึ้นได้เมื่อผ่านการฝึกปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดความชำนาญ (Expertise)

๖) ทักษะประกอบด้วยทักษะย่อยหลายทักษะ (Subskill) ซึ่งสามารถนำทักษะย่อยเหล่านั้น มาฝึกแยกต่างหากได้ เมื่อทักษะย่อยได้รับการฝึกแล้วจนเกิดความชำนาญจะเกิดเป็นทักษะรวมใหญ่หรือ ทักษะหลักที่อาจใช้คำศัพท์ว่า “Competency”

๗) การมีทักษะเป็นการลงมือทำอย่างอัตโนมัติ ซึ่งมีความรวดเร็วเป็นไปอย่างมั่นคง และมีอิสระ โดยปราศจากการควบคุมใด ๆ^{๑๑}

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทักษะ หมายถึง ความชำนาญในศิลปวิทยาการใน วิทยาการหนึ่งซึ่งเคยฝึกหัดและมีประสบการณ์มาสามารถแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่คล่องแคล่วอย่างมี

^{๑๑} วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, **ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

ประสิทธิภาพ^{๑๔} และได้สรุปความหมายของผู้ที่เกิดทักษะ คือ ผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชำนาญ มีความสามารถในการดำเนินงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เวลาไม่มากนัก โดยผู้ที่มีทักษะจึงเป็นผู้มีลักษณะ ดังนี้

๑. มีความแม่นยำและรวดเร็วในการกระทำ

๒. มีความสอดคล้องผสมผสานกันอย่างเหมาะสมในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ^{๑๕}

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมบางอย่างได้อย่างชำนาญ รวดเร็ว ถูกต้อง และทักษะนั้นจะไม่เกิดขึ้นมาโดยอัตโนมัติ แต่ต้องมีการฝึกทักษะและมีประสบการณ์จากการฝึกเป็นประจำ สามารถทำให้การดำเนินงานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพ

๒. ความหมายของสังคมศึกษา

สังคมศึกษามีความหมายหลายประการ ซึ่งมีผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้หลายนัยด้วยกัน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ระบุถึงความหมายของสังคมศึกษาว่า สังคมศึกษา หมายถึง หมวดวิชาที่ประกอบด้วยวิชาทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม^{๑๖}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุเอาไว้ว่า สังคมศึกษา หมายถึง การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ^{๑๗}

เลนอน (Mc Lendon) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคมศึกษา หมายถึง วิชาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเตรียมผู้เรียนสำหรับชีวิต ทั้งในปัจจุบันและโลกอันสืบสน^{๑๘}

กู๊ด (Good) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า สังคมศึกษา หมายถึง ส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ เฉพาะประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์ ที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา และได้ทำเป็นหลักสูตรวิชาทั้งแบบบูรณาการและ

^{๑๔} อารณ ใจเที่ยง, *ทักษะการสอน*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗๕.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๕.

^{๑๖} ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔*, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๑,๑๕๙.

^{๑๗} กระทรวงศึกษาธิการ, *คู่มือการจัดการสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔*, (กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๕๕), หน้า ๒๘๒.

^{๑๘} Mc Lendon, J.U, *Social Studies in Secondary Education*. 3rd ed, (New York: The Macmillan Company, 1968), p. 4.

รายวิชา เพราะถือว่าเป็นวิชาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันกับทุกสาขาและมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน^{๑๙}

มิเชลลิส (Michaelis) ได้ให้ความหมายว่า สังคมศึกษา หมายถึง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเพื่อพัฒนาให้มีความรับผิดชอบในสังคมประชาธิปไตย โดยเน้นมรดกทางวัฒนธรรม เนื้อหา และวิธีการที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอด อบรมในเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แนวคิด ค่านิยม และทักษะต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา วิเคราะห์และพฤติกรรมทางสังคม^{๒๐}

เพรสตัน (Preston) ระบุว่า สังคมศึกษา หมายถึง ส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และเศรษฐศาสตร์^{๒๑}

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สังคมศึกษา หมายถึง วิชาที่บูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และเศรษฐศาสตร์ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นวิชาที่มุ่งพัฒนามนุษย์ให้ดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

๓. ทักษะทางสังคมศึกษา

ทักษะทางสังคมศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันรวมทั้งทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับทักษะความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างดีและปฏิบัติงานบางอย่างได้เป็นอย่างดี บุคคลที่มีทักษะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอนการปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยการฝึกฝนและการมีประสบการณ์โดยรวมที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑. มีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เป็นองค์ความรู้ของวิชาสังคมศึกษาอันประกอบด้วยสาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ และสาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์^{๒๒}

๒. มีทักษะหรือกระบวนการในการเรียนรู้ เช่น (๑) กระบวนการสืบค้น (๒) วิธีการทางประวัติ (๓) กระบวนการสอนแบบบูรณาการ (๔) กระบวนการกระจายค่านิยม (๕) กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ (๖) การวิจัยในชั้นเรียน (๗) เทคนิคการตั้งคำถาม (๘) การวัดผลและประเมินผล (๙) การปลูกฝังและสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ และ (๑๐) การผลิตสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ฯลฯ^{๒๓}

^{๑๙} Good, Carter V., **Dictionary of Education**, (New York: McGraw-Hill Book, Co., Inc. 1973), p. 541.

^{๒๐} Michaelis, J.U, **The sociology of education**, (New Jersey: Prentice Hall, 1968), p.3.

^{๒๑} Ralph C. Preston, **Teaching in Social Studies in Elementary School**, (New York: Holt Reinhart and Winston, 1960), pp. 1-2.

^{๒๒} วิภาพรณ พินลา และ วิภาดา พินลา, **การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ ๒๑**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๙-๑๐.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙-๑๐.

จากที่กล่าวมาใน ๒ ทักษะข้างต้น สามารถประยุกต์ให้เข้ากับหลักธรรมปฏิสัมภิตา คือ รู้หลักการ และอรรถธรรมปฏิสัมภิตา คือ รู้ความหมายของ สาระสำคัญ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา อย่างชัดเจน

๓. การพัฒนาค่านิยมและคุณลักษณะของวิชาสังคมศึกษา (๑) เชื้อมั่น และศรัทธาในหลักธรรม (๒) ความเป็นประชาธิปไตย (๓) ใฝ่รู้ใฝ่เรียน (๔) ความเป็นเหตุเป็นผล (๕) ก้าวทันโลกทันเหตุการณ์ (๖) ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการอยู่ในสังคมอย่างคุ้มค่า (หลักเศรษฐกิจพอเพียง) (๗) รับผิดชอบเอาใจใส่ต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ ของโลก (๘) บูรณาการความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เชื่อมโยงความรู้ที่เรียนสู่โลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตได้ (๙) อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยรักความเป็นไทย (๑๐) มีจิตสาธารณะ และวัฒนธรรมทางการเมือง^{๒๔}

สามารถประยุกต์ให้เข้ากับหลักธรรมนิรุตติปฏิสัมภิตา คือ ปัญญาแตกฉานในการสื่อสาร สามารถชี้แจงวิทยาการทางการสังคมศึกษาที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยหลักปฏิกฎานปฏิสัมภิตา ปัญญาแตกฉานในความคิดทันการ คือเมื่อมีวิชาการต่าง ๆ เกิดขึ้นมาอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคมศึกษาและวิชาการด้านอื่น ครูสอนสามารถใช้หลักปฏิกฎานปฏิสัมภิตา สร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ เข้ากับกรณี เข้ากับเหตุการณ์ แก้ไขปัญหาได้ฉับพลันทันการ สามารถสร้างนวัตกรรมทางสังคมศึกษาได้

บทบาทของครูสังคมศึกษา

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกือบทุกด้าน การศึกษาและวัฒนธรรมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว วิทยาการทางการศึกษาเกิดขึ้นมากมาย ด้านวัฒนธรรมจากตะวันตก หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการสับสนใจ การเลือกสิ่งที่ดีมีคุณค่าทัศนคติของคนปัจจุบันก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ ครูซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติการทางการศึกษาที่สำคัญยิ่ง คือ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ วิทยาการวัฒนธรรมและความรู้สึกลึกซึ้งทางสังคมให้แก่เยาวชนและผู้นำของชุมชนด้วย ย่อมจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนให้เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน ดังนี้

๑. มีบทบาทในการประพฤติดี อยู่ในศีลธรรม เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ศิษย์

๒. มีหน้าที่แก้ความเข้าใจผิดของเด็กที่เห็นผิดเป็นชอบ ชี้ให้เห็นว่า การทำความดีช่วยให้เกิดความสุขใจ

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙-๑๐.

๓. มีบทบาทในการอบรมศีลธรรมและยกระดับของศีลธรรมให้สูงขึ้น เพราะจริยธรรมมีคุณค่าทางด้านสังคมไทยมาก ครูจะต้องเน้นให้เด็กเห็นดีเห็นชอบ เพื่อให้เด็กเห็นว่าศีลธรรมเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและสังคมอย่างไร เพราะผู้ที่มีจิตใจสูงย่อมจะช่วยให้เกิดความสันติสุขในสังคม

๔. มีบทบาทช่วยให้คนไทยมีความสามัคคี อดทน ร่วมมือกันรักษาเอกราชของชาติไว้

๕. มีบทบาทให้ได้รักษากฎเกณฑ์ของคนไทยไว้ เช่น นับถือในความเป็นชาติเดียวกันยึดมั่นในองค์พระมหากษัตริย์ เน้นในสิ่งที่ต้องรักษาร่วมกัน เพื่อความสำนึกที่เป็นคนไทยร่วมกัน

๖. มีบทบาทเข้าใจสถานการณ์ของประเทศชาติ และของโลก ต้องกล้าที่จะกำจัดความไม่ชอบธรรมอันมีขึ้นในวงการศึกษาให้หมดไปและสามารถที่จะแนะแนวทางและเป็นที่ปรึกษาที่ฉลาดให้แก่เด็กได้

๗. มีบทบาทสร้างสรรค์สิ่งที่ถูกต้องตั้งขึ้นในสังคมไทย

๘. มีบทบาททางการเมือง มีความรู้สิทธิการเมืองต่าง ๆ และเข้าใจแจ่มแจ้งถึงหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประเทศไทยยึดถือเป็นแนวทางในการปกครอง เพื่อที่จะแนะแนวทางให้แก่เด็กและชุมชนได้อย่างถูกต้อง

๙. มีบทบาทชี้แนะให้เยาวชนหันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ และใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างฉลาดไม่ก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งต่อความสงบสุขของประชาชนส่วนใหญ่

๑๐. เข้าใจเป้าหมายของการศึกษาของชาติว่าต้องการพลเมืองชนิดใด ลักษณะใดและมีบทบาทในการสอนและแนะแนวเพื่อให้เยาวชนเป็นไปตามที่ประเทศชาติปรารถนา

๑๑. เข้าใจแนวความคิดที่เคลื่อนไหว เกี่ยวกับการศึกษาของประเทศไทย และพยายามปฏิบัติให้ได้ผล เช่น นโยบายให้การศึกษาแก่มวลชนที่ไม่มีโอกาสศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้ได้มีโอกาสศึกษาเท่าเทียมกันในสังคมไทย หรือต้องเข้าใจการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จว่า คือ การศึกษาแบบมุ่งสอนให้เกิดประโยชน์หลายอย่าง เพื่อนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และรู้วิธีแก้ปัญหาในการทำมาหากิน ฯลฯ นโยบายเกี่ยวกับการศึกษานี้ ครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องติดตามศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อนำความรู้ไปสู่เด็กและชุมชนเจริญพัฒนายิ่งขึ้น^{๒๔}

^{๒๔} ศักดิ์นรินทร์ ประสานเนตร, “บทบาทของครูสังคมศึกษาในการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเถิน ๓ จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๑๗-๑๘.

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สอนตามแนวพุทธ

๑. ความหมายและประเภทผู้สอนตามแนวพุทธ^{๒๖}

คำว่า “ผู้สอน” เทียบเคียงได้กับศัพท์ว่า สัตถุ (สัตถา) ในภาษาบาลี และ ศาสตถุ (ศาสตา) ในภาษาสันสกฤต แต่ในภาษาไทยคำว่า ครู ในแง่ของนิรุกติศาสตร์ขอบเขตผู้สอน อาจพิจารณาได้จากภาษาที่ใช้สื่อสารกันอยู่ในชีวิตประจำวัน มีหลายคำที่ใช้เรียกกัน เช่น

๑) **ผู้สอนธรรม** ผู้สอน คือ ครูผู้ทำหน้าที่ บทบาทในการสั่งสอนอบรมตามลักษณะของ “สาร” อันเป็นเรื่องราวหรือเนื้อหาในการสื่อสาร มีพระบาลี ที่พระผู้มีพระภาคทรงแต่งตั้งท่านพระอานนท์เป็นครูสอนธรรม ให้แก่สตรีฝ่ายในของพระเจ้าปเสนทิโกศล ดังข้อความว่า “อถ โข ภควา อายสมนตฺ อานนทํ อามนตฺสึ เตนทานนท ญโณ ธมฺมํ วาเจหิตี”^{๒๗} แปลว่า : ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกท่านพระอานนท์มารับสั่งว่า “ดูกรอานนท์ ถ้าเช่นนั้นเธอจงสอนธรรมแก่ฝ่ายในของพระเจ้าแผ่นดิน”

๒) **พระอุปัชฌาย์** อุปัชฌาย์ คือผู้เพ่งโทษน้อยใหญ่ และเป็นผู้ปกครองคอยดูแลฝึกและชอบทำหน้าที่ฝึกสอนอบรมให้การศึกษาต่อไป ดังพระวินัยว่า “ถ้าประสงค์จะเรียนบาลี ฟังขอให้อุปัชฌายะแสดงบาลีขึ้น ถ้าประสงค์จะสอบถามอรรถกถา ฟังสอบถาม”^{๒๘}

๓) **อาจารย์** ผู้สั่งสอนวิชาความรู้ ผู้ฝึกหัดอบรมมารยาท แบ่งย่อยออกเป็น ๔ ประเภท คือ ปัพพชาจารย์ (อาจารย์ในบรรพชา), อุปสัมปทาจารย์ (อาจารย์ในอุปสมบท), นิสยาจารย์ (อาจารย์ผู้ให้นิสัย), และอุทเทสาจารย์ (อาจารย์ผู้สอนธรรม)

๔) **กัลยาณมิตร** ท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีและความเจริญ เพื่อนที่ดีมิตรผู้มีคุณอันบัณฑิตพึงนับกล่าวคือมีคุณลักษณะของความเป็นครู

๕) **ธรรมกถึก** ผู้แสดงธรรม คือผู้บอกหลักการ วิธีการ และผลดีผลเสียของการประพฤติปฏิบัติ เช่นนั้น บุคคลเช่นนี้ต้องมีคุณลักษณะที่ดีด้วย จึงจะเรียกว่าเป็นนักเทศน์

๖) **ทูต** ผู้ที่ทำหน้าที่ หรือ เป็นตัวแทนไปประกาศหลักคำสอนทางศาสนา ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะของทูต หรือของนักเผยแผ่ ได้แก่ผู้สอนนั่นเอง

โดยสรุปผู้สอนคือครู และคุณลักษณะของครู ได้ปรากฏหลักฐานในพระบาลีพระไตรปิฎก แต่ทรงแสดงไว้ในคำที่เป็นโวพจน์ คือ กัลยาณมิตร อุปัชฌาย์ อาจารย์ ทูต แม้ว่าคำตอบเหล่านี้จะมีเกณฑ์และคำอธิบายที่แตกต่างกัน อีกทางหนึ่งถือว่าข้อมูลเหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์มาตรฐาน หรือตัวบ่งชี้ภูมิธรรมภูมิปัญญาของสังคมในแต่ละยุคสมัยด้วย

^{๒๖} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พุทธวิธีการสอน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๔๐-๔๒.

^{๒๗} วิ.ม.ห. (บาลี) ๒/๔๙๕/๓๙๒.

^{๒๘} ดุราลัยเถรใน วิ.ม. (บาลี) ๔/๗๘/๑๐๙.

๒. คุณสมบัติของผู้สอนตามหลักปฏิสัมพันธ์ ๔

หลักปฏิสัมพันธ์

ปฏิสัมพันธ์^{๒๙} คือปัญหาแตกฉานในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย (๑) อรรถปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในอรรถ (๒) ธัมมปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในธรรม (๓) นิรุตติปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในนิรุตติคือภาษา (๔) ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในปฏิภาณ^{๓๐}

๓. อธิบายเกี่ยวกับหลักปฏิสัมพันธ์ ๔

๑) อรรถปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในความหมาย คือ ไม่ว่าจะฟังอะไรจะอ่านอะไร ทุกอย่างทุกคำที่ได้ยินที่ได้ฟังได้อ่านนั้น เราทำความเข้าใจความหมายเข้าใจตลอดทั้งหมด ถ้าเก่งจริง ก็ไล่ไปตามลำดับได้ทุกอย่างคำอย่างเช่นที่ฟังอยู่ขณะนี้ นักเรียนเข้าใจทั้งหมด รู้ความหมายว่าที่พระพุทธอยู่นี้อย่างไรบ้าง^{๓๑}

๒) ธรรมปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในหลัก พุดง่าย ๆ ว่าจับหลักได้ คือเมื่อเราฟังคุณครูสอนหรืออ่านหนังสือเป็นต้น และรู้เข้าใจความหมายของทุกถ้อยคำหรือรายละเอียดทั้งหมด อย่างที่ว่าในปฏิสัมพันธ์ข้อที่ ๑ นั้นแล้ว ที่นี้ก็จับใจความของคำสอน ของเรื่องราว หรือของหนังสือนั้น เอามาสรุปว่าทั้งหมดนั้น ว่าด้วยอะไร หรือมีใจความ มีสาระสำคัญว่าอย่างไร^{๓๒}

๓) นิรุตติปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในการสื่อสาร ข้อนี้เป็นการแสดงออกหรือเอาข่าวสารข้อมูลมาใช้งานขั้นต้น หรือในขั้นพื้นฐาน คือการสื่อสารพูดจา พุดให้เขาฟัง เขียนให้เขาอ่านในขั้นนี้ต้องสามารถสื่อสารพูดจาให้ได้ผลที่ควรจะได้หรือได้ผลอย่างที่ต้องการ เช่นว่าหนึ่ง พุดให้เขาเข้าใจได้ อย่างที่เราต้องการให้เขาเข้าใจสอง พุดให้เขาเชื่อได้ อย่างที่เราต้องการให้เขาเชื่อสาม พุดให้เขาทำได้ อย่างที่เราต้องการให้เขาทำ^{๓๓}

๔) ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ปัญหาแตกฉานในความคิดทันการ ข้อนี้พุดได้ว่าเป็นปัญญารวบยอดอย่างหนึ่ง คือเราแต่ละคนนี้ มีความรู้ข่าวสารข้อมูล พร้อมทั้งประสบการณ์ความสามารถจัดเจนจากการทำพุดคิดตามแนวของปฏิสัมพันธ์สามข้อแรกนั้น ที่ได้เพิ่มเติมสะสมมาเรื่อย ๆ กันมาแล้ว ไม่ใช่ในน้อย ที่นี้ความรู้ความคิดที่สะสมไว้นั้น เวลาเกิดปัญหาเฉพาะหน้าขึ้นมา จะเป็นปัญหาที่เป็นคำถาม ซึ่งจะต้องแก้ไขด้วย วาจาโต้ตอบที่ดี เป็นปัญหาที่เป็นเรื่องราวเหตุการณ์อันเป็นปมติดขัดบีบคั้น ซึ่งจะต้องแก้ไขด้วย

^{๒๙} อก.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๗๒/๒๔๒-๒๔๓.

^{๓๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙๗.

^{๓๑} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), ปฏิสัมพันธ์ ๔ ที่ฉายแสงแห่งพุทธปัญญา, (โรงเรียนปัญญาประทีป, ๒๕๖๒), หน้า ๒๙.

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔.

ปฏิบัติการ ก็ดี เรามีความแจ่มชัด ในข้อมูลความรู้ความคิดที่มีสะสมไว้นั้น อันการจัดกระจายอยู่ สามารถเอามาเชื่อมโยงมาปรับมาปรุงแปรจัดสรรเข้ากัน สร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ ให้ใช้ประโยชน์ได้ สบเหมาะเข้ากับกรณี เข้ากับเหตุการณ์ แก้ไขปัญหาได้ฉับพลันทันการ เป็นการตอบคำถามได้ตรงจุด แก่ความสงสัยได้ฉับพลันหรือเป็นการจัดการแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าจัดทำดำเนินการเรื่องราวให้สำเร็จ ได้สบเหมาะทันการณ์ นี่คือการมีไหวพริบในการพูดจาตอบโต้ หรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันท่วงที^{๓๔}

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นหลักปฏิสัมพันธ์ ๔ มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนสังคมศึกษาได้อย่างดี เพราะว่า มีวิชาที่รวมกันเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลายวิชา เช่น ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์ ซึ่งครูผู้สอนต้องมีความเชี่ยวชาญ สามารถบูรณาการรายวิชาที่หลากหลายเหล่านี้ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจได้โดยง่าย เพราะวิชาเหล่านี้เป็นวิชาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนสามารถรู้ว่าผู้เรียนมีความสามารถเด่นหรือด้อยในทางด้านใด เมื่อรู้ชัดแล้วก็สามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้โดยง่าย พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะหรือกระบวนการในการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา เมื่อผู้เรียนมีเข้าใจอย่างดีแล้ว ย่อมพัฒนาค่านิยมและคุณลักษณะของวิชาสังคมศึกษา โดยบูรณาการความรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เชื่อมโยงความรู้ที่เรียนสู่โลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตได้

สรุป

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในวงการศึกษ เพราะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและโลก นอกจากนั้นยังเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการสร้างบัณฑิตอย่างมาก บัณฑิตจะมีความคิดที่ดี มีวิธีการวิเคราะห์อย่างถูกต้อง ครูสอนกลุ่มสาระการสอนสังคมต้องมีทักษะที่ดีซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที แก้ปัญหา ทักษะของครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักปฏิสัมพันธ์ ๔ ได้แก่ อัตถปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในเรื่องความชัดเจนในหลักการ หลักเกณฑ์ มีความรู้ในสายสังคมศึกษารอบด้าน ธัมมปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในการอธิบาย คือ จับประเด็นได้ อธิบายเป็น ขยายความได้ถูกต้องนิรุติปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในภาษา คือ สามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาได้ และปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในความคิดทันการ คือ สามารถเอาความรู้ที่ตนมีอยู่แล้วในเรื่องต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกัน มาสร้างเป็นความรู้ใหม่ในกลุ่มสาระการสอนสังคมศึกษา ดังหลักการที่กล่าวได้ว่า “ชัดเจนในหลักการ แตกฉานในการอธิบาย ถ่ายทอดให้เข้าใจด้วยภาษาสื่อสาร มีปฏิภาณแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ทันท่วงที”

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖.

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. **ระเบียบแห่งการศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๔๐.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒.
- _____. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดศัพท์วิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, ๒๕๕๐.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๖.
- พระมหาถาวร ถาวรเมธี (ภูแฝงทอง). “คุณสมบัติของครูผู้สอนตามแนวพุทธธรรม”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): ๑๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร: ธนอักษรพิมพ์, ๒๕๕๓.
- ม.ล.ปิ่น มาลากุล. อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **เส้นทางครูมืออาชีพสำหรับครูผู้ช่วย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พุทธวิธีการสอน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- วลัย อิศรางกูล ณ อยุธยา. **ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่ผู้เรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. **การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- วิภาพรรณ พินลา. “แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑”. **วารสารปาริชาติ**. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๒๗๕.

ศักดิ์นรินทร์ ประสานเนตร. บทบาทของครูสังคมศึกษาในการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายเถิน ๓ จังหวัดลำปาง. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **ปฏิสัมพันธ์ ๔ ที่ฉายแสงแห่งพุทธปัญญา**. โรงเรียนปัญญา
ประทีป, ๒๕๖๒.

Mc Lendon, J.U. **Social Studies in Secondary Education**. 3rd ed., New York: The Macmillan
Company, 1968.

Good, Carter V. **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book, Co., Inc. 1973.

Michaelis, J. U. **The sociology of education**. New Jersey: Prentice Hall, 1968.

Ralph C. Preston. **Teaching in Social Studies in Elementary School**. New York: Holt
Reinhart and Winston, 1960.

เว็บไซต์

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **ความมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https://
www.payutto.net/ book](https://www.payutto.net/book) [๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓].

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://
www.royin.go.th/dictionary/](http://www.royin.go.th/dictionary/) [๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓].

การรับรู้ข้อมูลการสื่อสารในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอด
พระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี
Perception of Communication Information for Participating
in Activities of the Temple to Inherit Buddhism
of Wat Thong Noppakhun in Phetchaburi Province

พระใบฎีกาสะอาด สุทธิญาณ*

Phrabaidika Sa Ard Suttiyanoo

เฉลียว บุรีภักดิ์, สมนึก ชูปานกลีบ**

Chaleo Buripakdi, Somnuk Chupankleeb

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Development Strategy, Phetchaburi Rajabhat University

สุมาลี พงศ์ติยะไพบุลย์***

Sumalee Pongtiyapaiboon

สาขาวิชาพื้นฐานวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

Teaching Profession, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand

Email: phrabaidikasaard@gmail.com; phrabaidikasaard@gmail.com

Received : September 25, 2020

Revised : April 16, 2021

Accepted : April 21, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาการรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี (๒) ศึกษาการรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ และ (๓) สร้างรูปแบบการรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๔๐๐ คน และประชาชนที่เข้าร่วม

* พระใบฎีกาสะอาด สุทธิญาณ Phrabaidika Sa Ard Suttiyanoo, นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต Master of Arts Students

** ศ.ดร.เฉลียว บุรีภักดิ์ Prof. Dr. Chaleo Buripakdi, ดร.สมนึก ชูปานกลีบ Dr.Somnuk Chupankleeb ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Advisor Thesis

*** ดร.สุมาลี พงศ์ติยะไพบุลย์ Dr.Sumalee Pongtiyapaiboon ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Advisor Thesis

สนทนากลุ่ม จำนวน ๓๐ คน โดยใช้วิธีการเลือกผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและการจัดสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สถิติไคสแควร์ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (๑) การรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารของวัดทองนพคุณผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต และการใช้เครื่องขยายเสียงของวัด (๒) การรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนมีความสัมพันธ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ (๓) รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ องค์ประกอบ คือ (๑) ผู้ส่งสาร ควรเป็นเจ้าของวัดหรือพระสงฆ์ที่มีพรรษาสูงของวัด (๒) เนื้อหาสาระของสาร ควรเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนา (๓) ช่องทางการสื่อสาร ควรใช้สื่อด้านออนไลน์ ร่วมกับเครื่องขยายเสียงและการบอกกล่าว (๔) ผู้รับสาร เป็นกลุ่มที่นิยมปฏิบัติกิจทางพุทธศาสนา และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ดูแล ติดตาม พาเข้าร่วมกิจกรรมของวัด และ (๕) ปฏิกริยาตอบสนองกลับและการมีปฏิสัมพันธ์ เป็นหัวใจของการแสดงออกของการรับรู้ทางวัดจึงให้ความสำคัญกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมของวัดมาก และตลอดเวลาที่ปฏิบัติตามกิจกรรมของวัด พระภิกษุ สามเณร รวมทั้งคณะกรรมการวัดจึงต้องใส่ใจและมีสัมพันธภาพที่สร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมของวัดอย่างเป็นกันเองเสมือนญาติและมิตรสหาย ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้จะมาจากการวางแผนข้อตกลงร่วมกันก่อนปฏิบัติการเสมอ

คำสำคัญ : การรับรู้ข้อมูล; การสื่อสาร; รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรม;
การสืบทอดพระพุทธศาสนา

Abstract

This research with the objective to: (1) study the community's perception of communication information for joining the temple activities to inherit Buddhism of Wat Thong Noppakhun, Mueang District, Phetchaburi Province, (2) study relationship between the community's perception of communication information and participation in the temple activities to inherit Buddhism of Wat Thong Noppakhun, and (3) to create a communication model to build awareness of the community for participation in temple activities to inherit Buddhism of Wat Thong Noppakhun. The samples used in this study were 400 people participating in the activities of Wat Thong Noppakhun, Mueang District, Phetchaburi Province, and 30 people voluntarily participating in focus group

discussion. The research instruments were a questionnaire and focus group discussion. The data were analyzed by using frequency, percentage, Chi-square, and content analysis. The research results were as follows: (1) The study of community's perception of communication information for joining temple activities to inherit Buddhism of Wat Thong Noppakhun, Mueang District, Phetchaburi Province, revealed that most people perceived the information of Wat Thong Noppakhun through public relations via the internet and the amplified loud speakers of the temple, (2) There was relationship with statistical significance at the 0.01 level between the community's perception of the communication information and participation in the temple activities to inherit Buddhism of Thong Noppakhun Temple, Mueang District, Phetchaburi Province, and (3) The communication model to create awareness consisted of 5 important components as follows: (1) The message senders should be the abbot or the monks with many years in monkhood of the temple, (2) The substance of the messages should be activities related to Buddhist practices, (3) Communication channels should be online media together with amplified loud speakers and words of mouth, (4) The message receivers were the group practicing Buddhism activities and the elderly the family members took care of, followed, and took to join the temple's activities, and (5) the reaction and interaction were the heart of the expression of perception. The temple, therefore, considered the participants joining the temple activities much more important. And, during the period of participation in the activities of the temple, the monks, and the novice including the temple committee, had to pay attention to the participants and showed a relationship that impressed them with friendliness as if they were relatives and friends, which this practice always came from the planning with agreement before the practice.

Keywords: Perception of information; communication; Format of participation in activities; inheritance of Buddhism

บทนำ

พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทย เนื่องมาด้วยกันกับความ เป็นมาของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ชาวไทยก็ได้ นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมา ในด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืน กับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน ตลอดจนผสมกลมกลืนความเชื่อและข้อปฏิบัติสายอื่น ๆ ที่มีมาในหมู่ชนชาวไทย ถึงขั้นที่ทำให้เกิด มีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ อันมี รูปลักษณะและเนื้อหาของตนเองที่เน้นเด่นบางแง่ บางด้านเป็นพิเศษแยกออกได้จากพระพุทธศาสนา อย่างทั่ว ๆ ไป ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นพระพุทธศาสนาแบบไทยหรือพระพุทธศาสนาของชาวไทย^๑

วัดในอดีตมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการประกอบกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน กล่าวคือ ในด้านการให้บริการแก่ชุมชนนั้น ในอดีตการเรียนหนังสือก็ต้องเข้าศึกษาที่วัดจนพัฒนาการ เป็นโรงเรียนวัดต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย แม้กระทั่งการรักษาพยาบาลในชุมชนก็ยังใช้วัดเป็นพื้นที่รักษาผู้ป่วย ไม่ว่าจะเป็นการรักษาการป่วยทางกาย รวมทั้งการป่วยทางด้านจิตใจ นอกจากนี้วัดยังมีบทบาทอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดกิจการต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การประชุมของชุมชนในการนำไปพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น การประชุมในการจัดงานพิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบุญ งานวัด เรายังพบอีกว่าวัดยังเป็นที่เปิดให้ ทุกคนเข้ามาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ บางวัดยังเป็นพื้นที่ที่ให้คนมาเล่นกิจกรรมบันเทิง อาทิ เป็นที่เล่นสำหรับเด็กเล็ก ถ้าเปรียบง่าย ๆ ก็คือ วัดเป็นที่สาธารณะที่มีคุณค่ามากที่สุดของชาวบ้าน วัดคือศูนย์รวมกิจกรรม ของทุกอย่างในชุมชนที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมสาธารณะในอดีต^๒

กิจกรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาที่นำมาประพฤติปฏิบัติอาจกล่าวได้ว่าศาสนาเป็นสื่อการกำหนด สถานภาพของสมาชิกในสังคม เกิดความเป็นปึกแผ่นในสังคม เพราะบุคคลที่นับถือศาสนาเดียวกันจะมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นศาสนาจึงมีกิจกรรมร่วมกันของมนุษย์ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการรวมตัวของพุทธศาสนิกชน เกิดความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ สังคมมีเอกลักษณ์ร่วมกัน เกิดความสามัคคีและศาสนายังเป็นตัวช่วยให้เกิดความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง. แมส โปรดักส์, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

^๒ กาญจนา บุญส่ง และคณะ, “การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี”, **การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยศิลปวัฒนธรรมระดับชาติราชภัฏเพชรบุรีวิจัย**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๘) : ๑๙๔-๒๑๑.

ในสถาบันด้วย อีกทั้งคนไทยยังให้ความสำคัญกับวัดและยังเข้ามาทำบุญและทำพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ทางวัดได้จัดเพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้ทำบุญทำกุศลในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นว่าวัดนั้นนอกจากจะเปรียบเสมือนเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธแล้วยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของชุมชนในประเทศไทย วัดจึงเป็นแหล่งศูนย์กลางการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ทางสังคม เมื่อกาลเวลาผ่านไปทำให้ประเทศไทยมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ พระพุทธศาสนาในประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ได้มีการเปลี่ยนไปแต่ละยุคแต่ละสมัย ด้วยเหตุและปัจจัยในขณะเวลานั้นมีทั้งด้านดีและทั้งด้านเลวลง”

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปด้วย บ้านกับวัดถูกแยกออกจากกัน เป็นเพราะวัดไม่ได้ให้สาธารณะประโยชน์ที่ทันสมัยได้เหมือนกับที่สถาบันทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ได้ให้วัดและพระสงฆ์ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้ทันต่อการพัฒนาของสังคมโลกที่พัฒนาไปได้เร็วกว่า ส่งผลให้ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม กอปรกับพระสงฆ์ถูกมองว่าเป็นบุคลากรที่ไร้ประสิทธิภาพต่อการบริหารการพัฒนาวัดให้มีความก้าวหน้า ทันต่อการพัฒนาของสังคมโลกทำให้วัดเป็นเพียงแค่เชิงสัญลักษณ์ในพระพุทธศาสนาเท่านั้น” อย่างไรก็ตามพระพุทธศาสนาจะยั่งยืนอยู่คู่ชาติไทยนานเท่าใดขึ้นอยู่กับศรัทธา ความเชื่อของชาวพุทธ トラบใดที่ชาวพุทธยังมีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาก็จะเจริญรุ่งเรืองยั่งยืนต่อไป ในทางตรงกันข้ามหากชาวพุทธขาดความศรัทธา ขาดความเชื่อในพระพุทธศาสนาเสียแล้ว พระพุทธศาสนาก็ย่อมเสื่อมสลายไปจากประเทศไทย เนื่องจากขาดความเชื่อถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในศาสนา ถ้าขาดศรัทธาความเชื่อเสียอย่างเดียวนั้นศาสนาก็ไม่มีความก้าวหน้า

ศรัทธาหรือความเชื่อมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ศรัทธาที่ผิดจะส่งผลให้ประพฤติปฏิบัติผิด หรือพูดผิด ทำผิดไปตามศรัทธาความเชื่อนั้น ส่วนศรัทธาที่ถูกจะส่งผลให้ประพฤติถูกคือ พูดถูก ทำถูกไปตามศรัทธาความเชื่อนั้น ศรัทธามีความสำคัญเพราะเป็นเรื่องของจิตศรัทธา เป็นเครื่องปรุงจิตให้แสดงออกทางวาจา คือ การพูด ทางกาย คือ การกระทำ ซึ่งในชีวิตคนเรามีความจำเป็น ต้องมีศรัทธา ไม่มีผู้ใดไม่เลือกระหว่างการมีศรัทธากับการไม่มีศรัทธา แต่มีความจำเป็นต้องเลือกระหว่างการมีศรัทธาที่ถูกต้องกับการมีศรัทธาที่ผิด ตามหลักพระพุทธศาสนาให้สังเกตดูหมวดธรรมใดที่พระพุทธองค์ทรงสอนเรื่องศรัทธา หมวดธรรมนั้นทรงสอนเรื่องปัญญากำกับไว้ด้วยเสมอ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระพุทธองค์ทรงสอน

^{๑๑} ยัง ฤกษ์, “การศึกษาหลักศรัทธาตามแนวคิดพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวพุทธจังหวัดอุบลราชธานี”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๗ เล่มที่ ๑ (๒๕๕๙) : ๖๗-๗๖.

^{๑๒} พินิจ ลาภานานนท์, โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสานเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมสร้างเป็นธรรมทางสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยทางสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐.

ให้มีศรัทธา ความเชื่ออย่างมีเหตุผลคือ ใช้ปัญญาพิจารณาแยกแยะให้เห็นทั้งส่วนดีและไม่ดี ทั้งคุณทั้งโทษ ก่อนจึงค่อยตั้งศรัทธา ไม่ให้ศรัทธาอย่างงมงายไปตามกระแส ในทางกลับกันถ้ามีแต่ปัญญาแต่ไม่มีศรัทธา รongรับปัญญาก็จะโลดแล่นเลื่อนลอยสุดโต่ง ไม่มีฐานที่ตั้ง ดังนั้นศรัทธาที่ถูกต้องจึงเป็นศรัทธาที่มีเหตุผล^๕

ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี นับถือพระพุทธศาสนาและมีหลักความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อตามประเพณีดั้งเดิมอื่น ๆ ผสมผสานอยู่อย่างกลมกลืน อีกทั้งยังมีระบบความเชื่อใหม่ ๆ เช่น คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม และศาสนาอื่น ๆ เข้ามาเผยแพร่และดำเนินกิจกรรมในจังหวัดเพชรบุรี อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนในบางพื้นที่นับถือศาสนาอื่นพอสมควร เช่น ในเขตตำบลท่าแร่ บางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม ในเขตบ้านหุบตะพง บ้านหนองหงส์ ตำบลห้วยทรายเหนือและห้วยทรายใต้ อำเภอชะอำ นอกจากนี้ยังมีกระจายอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรีที่ตำบลบ้านกุ่ม และบ้านเขาหลวง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าชาวพุทธในจังหวัดเพชรบุรียังคงมีศรัทธา เหนียวแน่นต่อพระพุทธศาสนา^๖

วัดทองนพคุณ เป็นศาสนสถานทางพระพุทธศาสนาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นวัดเก่าอายุร้อยปี เป็นวัดที่มีบทบาทเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชน ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีใครเป็นเจ้าของวัด” เช่น มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่ให้แก่คนในชุมชนเข้ามาทำกิจกรรม รวมไปถึงชุมชนใกล้เคียงมาโดยตลอด อาทิ การจัดประเพณีนมัสการปิดทององค์พระพุทธรูปอดีตเจ้าอาวาส หลวงพ่อเจริญ ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ในวันสำคัญทางศาสนา คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันสำคัญทางประเพณีคือ วันสงกรานต์ พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานศพ งานบวช งานทอดกฐิน เป็นต้น และเปิดสอนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา ภาคบังคับให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ และยังพบว่าในปัจจุบันวัดทองนพคุณ ยังมีกิจกรรมสาธารณะที่สำคัญนอกเหนือจากกิจกรรมทางศาสนาแล้ว ก็ยังมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ ตลาดริมน้ำ วัดทองนพคุณ เป็นความร่วมมือร่วมใจของวัดและชาวบ้านในชุมชน ตำบลบางจาก อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง กระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน สร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน โดยมีจุดเด่นสะพานข้ามคลองเรือ และแพที่สร้างจากขวดพลาสติก และแกลลอน น้ำมันพลาสติกรีไซเคิล จะเห็นได้ว่าวัดต้องมีการปรับตัว พัฒนา หรือต้องมีกิจกรรมที่สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยผ่านทางความเชื่อ ความเลื่อมใส และศรัทธาที่มีต่อ

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๖, (กรุงเทพมหานคร: ผลิติธม, ๒๕๕๕), หน้า ๒๙-๓๑.

^๖ มุสลิมจังหวัดเพชรบุรี, “ตามรอยมุสลิมเพชรบุรี”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/muslimcanghwadphecchruri/๒๕๖๒>, [๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๒].

พระพุทธศาสนา วัด และพระสงฆ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด^๗

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเมื่อมีการพัฒนาประเทศ การรับเอาความเจริญแบบตะวันตกเข้ามาทำให้ประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป สถาบันทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นไปที่จริยธรรมการสื่อสารของสื่อมวลชน การรับรู้ข่าวสาร และกิจกรรมโดยเฉพาะรูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรมการสื่อสารเชิงพุทธ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการพัฒนาวัด พระสงฆ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนสู่การมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน และเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
๒. เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลการสื่อสารของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
๓. เพื่อสร้างรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ของชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัดเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาของวัดทองนพคุณ จังหวัดเพชรบุรี

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ

๑.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนหรือพุทธศาสนิกชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดทองนพคุณ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยตลอดช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๖๓ ซึ่งไม่ทราบถึงจำนวนประชากรอย่างชัดเจน ทราบแต่เพียงว่ามีจำนวนมากจึงใช้สูตรของ Cochran^๘ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๕ คน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการวิจัยผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็น ๔๐๐ คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling)

^๗ อ้างแล้ว, กาญจนา บุญส่ง และคณะ, การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, หน้า ๑๙๘.

^๘ Cochran, W.G., *Sampling Techniques*, (New York : John Wiley & Sons. Inc., 1953), p. 330.